

L'escoltisme a Santa Coloma de Queralt

Records i vivències
1960-1984

L'ESCOLTISME
A SANTA COLOMA DE QUERALT

L'ESCOLTISME A SANTA COLOMA DE QUERALT

Records i vivències
(1960-1984)

ACBS

ASSOCIACIÓ CULTURAL
BAIXA SEGARRA
SANTA COLOMA DE QUERALT

■ Cossetània

Editat amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Diputació Tarragona

FUNDACIÓ
ESCOLTES I GUIES

Ajuntament de
Santa Coloma de Queralt

Primera edició: març del 2025

© del text: els autors

© de l'edició:

Associació Cultural Baixa Segarra

Pl. del Pati del Castell, 1 • 43420 Santa Coloma de Queralt

Tel. 977 88 12 92

info@acbs.cat

<http://acbs.cat>

9 Grup Editorial

Cossetània Edicions

C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls

Tel. 977 60 25 91

cossetania@cossetania.com

www.cossetania.com

Disseny de la coberta: Mar Serra Moya

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-1356-472-2

DL T 24-2025

NOTA DE LA COORDINADORA

Aquest llibre ha estat una obra coral en què ha participat un gran nombre de persones. Era imprescindible que un petit grup liderés aquest projecte, i amb aquesta finalitat es constituí la Coordinadora El Cau Memòria Històrica, de la qual formem part: David Carreras Tarragó, Josep Domingo Fontanet, Rosa Llorach Canosa, Ramon Oranies Orga, Carles Roca Fontanet, Teresita Segura Baquero i Josep M. Solé Guim. Malauradament el Josep M. ens va deixar, però la seva tasca va ser important en els primers passos d'aquest projecte.

Els membres de la Coordinadora ens hem encarregat de recollir una gran quantitat d'informació escrita i gràfica, ordenar-la cronològicament, verificar-la, escollir la més rellevant i plasmar-la en el llibre que teniu a les mans.

Si bé els membres de la Coordinadora hem escrit bona part del llibre, hem tingut la col·laboració d'altres persones que han escrit alguns dels capítols: Joan Mestre Segalà (V21. L'escoltisme. Un record personal), Montse Solé Aubia. (V23. Records entranyables del Cau) i Fèlix Esplugas Solano (document 8. Sortida de dos dies a Pontils, Vallespinosa, Querol, Esblada i Sant Magí).

També hem tingut l'ajuda d'altres persones que ens han fet arribar relats que hem utilitzat per a la redacció d'alguns dels capítols: Montserrat Canosa Custodi, Antoni Canosa Ribalta, Montserrat Mas Clarasó, Ramon Montagut Salat, Joan Pontnou Bonet, Dolors Sabaté Atset, Carmen Sureda Bosch i Magí Trullols Trull.

Finalment, hem d'esmentar un bon nombre d'antics escoltes que ens han fet arribat tota mena d'objectes, documents, llibrets i moltes fotografies. Alguns d'aquests documents i fotografies es mostren en el llibre i molts d'altres quedaran en custòdia a l'ACBS com a fons documental.

PRÒLEG

És un honor per a mi que em demaneu un escrit per a aquest llibre sobre els fets de l'escoltisme a Santa Coloma de Queralt. És, en els darrers temps, la segona vegada que em sento convidat per la gent de la Baixa Segarra, de la vostra població, a dialogar ara sobre fets que ens estimem.

Aquest llibre és una prova de la vivor de la vostra població i de la seva gent. Tracteu un fenomen vital, social, per a la vida de moltes persones i, m'atreveixo a dir-ho, per a l'evolució plena i democràtica del nostre país. I per això us faig unes consideracions, des de la meua petita experiència, tant de l'escoltisme com de la lectura de la vostra publicació.

L'escoltisme, els minyons, ha deixat una empremta molt important a la meua formació, i encara puc gaudir-ne i agrair-la. Vaig entrar a l'Agrupament Escolta de la Mare de Déu de Montserrat, de Barcelona, al carrer dels Arcs, quan tenia 12 anys, en plena dictadura. Com recordeu en el llibre, aleshores existia, com a instrument del règim franquista per a la joventut, el Frente de Juventudes (l'Organización Juvenil Española va substituir el 1960 el Frente de Juventudes). Precisament, de vegades, en sortides nostres, ens hi havíem topat i hi podíem acabar a cops de roc. L'escoltisme era, en aquelles circumstàncies, també, una mena de refugi, aixoplugat en la Delegació Diocesana de l'Escoltisme (DDE) i sota la protecció del bisbe Modrego.

Però el sistema dictatorial també es manifestava en qüestions tan senzilles com no poder portar la senyera, i haver-la de substituir, en

part com a subterfugi, per la bandera de Sant Jordi. La senyera estava prohibida. Justament, la primera que vaig veure en un lloc públic, si ho puc dir així, fou al cim de la Pica d'Estats, l'any 1961, on n'hi havia una, de descolorida i ben rebregada pel mal temps, però que era ben visible per a tothom que gosés arribar allà dalt, on no arribava la Guàrdia Civil.

També teníem altres dificultats afegides per raons autoritàries, com les restriccions sobre l'ús de la llengua o la cura de no exhibir l'uniforme. En el cas del nostre agrupament, com recollí, vàrem ser objecte d'una actuació directa, repressiva, com foren la crema del local i el robatori dels arxius per part de les forces juvenils del règim, com a resposta a l'efecte internacional de les declaracions de l'abat de Montserrat, Escarré, al diari francès *Le Monde*, en què criticava la dictadura de Franco. Tots nosaltres vàrem rebre cartes d'amenaça als nostres domicilis particulars, en què ens deien que "si no abandona sus actividades erróneas e independentistas, su persona y sus propiedades estarán expuestas a la acción de nuestras milicias". Val a dir que guardo aquest escrit com una prova més de les dificultats que hem travessat en els darrers decennis de la nostra història.

I és així que ho hem explicat i ho he presentat arreu, també a les trobades internacionals, començant per la llunyana Jamboree (1957), a Birmingham, en celebració de l'aniversari de Baden Powell, on vaig tenir la sort de poder ser-hi present. Allà vaig adonar-me de l'extensió dels escoltes per tot el món, independentment de les ètnies o religions. Érem escoltes provinents de tots els continents i cultures. S'hi manifestava el valor universal de l'escoltisme. I, al mateix temps, a petita escala, podíem mostrar, els catalans, les dificultats que teníem, incomprendibles per als altres, davant les estructures oficials del règim i les seves Juventudes, organitzades sota l'empremta autoritària del feixisme. Els minyons érem una expressió a anys llum d'allò, i creixíem com un apartat més de les aspiracions democràtiques.

En el llibre, tant a la primera part, quan feu la presentació, com a la segona, quan doneu veu a diversos protagonistes com a recull d'experiències personals, s'hi explica molt bé què era i, en l'evolució posterior, què és l'escoltisme.

L'escoltisme és bàsicament educació, formació col·lectiva, introducció de ple a la natura i foment de l'esforç i la responsabilitat, i ensenya a abordar la superació de dificultats. Ho és en l'accent col·lectiu, de responsabilitat de tots els seus membres, en l'aprenentatge de diverses facetes de la cultura, com la música, la història, la cura dels factors quotidians de la vida, de la higiene, l'organització, l'alimentació, etc.

La seva activitat es desenvolupa en el marc fonamental de la natura, per la qual cosa s'aprèn a respectar-la, a adquirir el sentit de l'orientació, a confrontar llargues marxes, a organitzar els campaments, tant d'estiu (parleu ja inicialment de la Pobla de Segur) com d'hivern. Tant era aquell fred que pelava. Alçar-se al matí, amb gebrada a l'entorn, i anar al riu o a la font a rentar-se és tota una heroïcitat. Recordo quan havies d'encendre un foc amb llenya molla i amb un sol llumí, com a prova de poder afrontar la supervivència en totes les condicions possibles.

Hi ha una dimensió constant d'exploració, tant física com intel·lectual, que acompanya la praxi de l'escoltisme. Parleu del recorregut immens des del Pallars fins a l'Ebre, amb un nombre ingent de troballes, d'intercanvis, de diàlegs.

En aquest sentit, recordo quan, per exigències de les proves per esdevenir escolta de segona o de primera —els nivells que servien per promoure i reconèixer les accions individuals—, havies d'anar sol tres dies, per exemple, per les Muntanyes de Prades o per poblacions petites i allunyades, com ara Noarre, al Pallars.

Descriu les dificultats per muntar les tendes o de quan practicàveu bivac. I, en el rerefons, hi ha la concepció de grans marges d'acció, sovint sense coneixement dels progenitors, com el cas de la corda al Cau, ja que, com a escoltes, us atrevíeu a tot, també a experiències que avui van acompanyades d'un farciment de protocols, permisos i normes de seguretat.

Parleu de molts indrets de la nostra geografia, de les diverses activitats, de l'escalada i les tirolines, de travessar rius, de la tala d'arbres, fins i tot del llançament, sembla que fallit, d'un coet. Esmenteu el que significa quelcom de gran actualitat en la defensa del planeta davant el canvi climàtic com era i és la recollida de deixalles.

I calia que en cada sortida algú s'encarregués de la intendència, dels menús, del que es cuinaria i com. És expressiu el que expliqueu de gastronomia, com ara la truita de samfaina. Recordo que nosaltres intentàvem les patates al caliu (i després al riu) o quan ens atrevírem a cuinar, cada Dissabte Sant al vespre, en acabar els oficis, un xai a l'ast. Així, de vegades, amb aquestes praxis, recuperàvem i impulsàvem tradicions, com la que encara fan avui a Tor, a l'Empordà, on cuinen a l'ast el xai, i ho fan ininterrompudament des de la nostra estada, fa més de 60 anys.

És important la projecció de l'escoltisme com a escola de civisme. Ja ho era aleshores, i avui encara ho és. Podeu repassar les biografies de molta gent coneguda d'aquest país i hi trobareu arrels escoltes. Però la projecció cívica més important es donava anònimament en les col·laboracions davant de necessitats, com el cas extrem i malaurat de les greus inundacions al Vallès, quan els escoltes anaren a ajudar a treure el fang i, fins i tot, cossos humans sense vida. La llista d'accions i de campanyes voluntàries és ben llarga, rica i fructuosa.

També ho és en la participació de les activitats del poble, de la gent. Vosaltres esmenteu diverses iniciatives al Cau, com les de connexió al carrer, com la diada de Sant Jordi, els recitals, les sardanes, les trobades populars, etc. Assenyaleu com l'escoltisme fou motor d'entitats a Santa Coloma de Queralt. Per tot això, i més, cal dir que es tracta d'una cultura de país, de poble, d'estima del que són les nostres arrels, els nostres valors, de la convivència amb els altres, de la pau i l'aposta per un demà millor.

Us felicito pel que significa historiar i publicar quelcom que es començà a crear a Santa Coloma amb Acció Catòlica als anys cinquanta i que culminà el 1960 donant llum a l'escoltisme, les patrulles i l'agrupament, amb totes les denominacions de l'enquadrament, i amb l'anacrònica però dominant separació de nois i noies; d'una banda, escoltes i, de l'altra, noies guia. Parleu de la promesa com un acte de compromís i de la bona obra (fer cada dia una bona obra) com un ensenyament quotidià de servei i ajut al proïsme. Recolliu narracions i exemples a tots els nivells i amb múltiples veus de com anàveu creixent i superant dificultats, com l'assoliment, més endavant, de

models mixtos en l'escoltisme. I, tant de bo, amb aquest llibre, això arribi encara més a tots els racons de la vostra població.

Recordar és revifar la memòria històrica, dissortadament tan mal-mesa encara avui a Catalunya i encara més a l'Estat espanyol. Si us plau, projecteu tot això cap al futur, cap a la gent més jove, la que conviu amb vosaltres ara a la Baixa Segarra i la que arribarà d'indrets molt llunyans a viure entre nosaltres. De la mateixa manera que us atrevíreu a assumir responsabilitats per formar-vos, i formar amb dures condicions de manca de llibertats, avui, amb altres característiques però amb necessitats pariones, ens cal la responsabilitat col·lectiva per consolidar valors forts d'igualtat i d'avenç en la convivència.

Posaria per davant de tot els valors dels drets i de la comunitat. Tot això que heu escrit, que heu experimentat en l'escoltisme, i que voleu recordar i projectar, es pot resumir en dos conceptes elementals que sovint oblidem. Hem d'exercir els nostres drets, els que hem de conquerir cada dia, més enllà de les lleis. I ho hem de fer creant comunitat, o sigui, enllaçant les nostres vides amb tothom del nostre entorn, amb amor, solidaritat i responsabilitat. Són conceptes implícits en l'escoltisme. Tenir-los bàsicament en compte vol dir elevar el nivell cultural, amb aprenentatge constant, amb la pedagogia esmentada abans i, per a vosaltres, escoltes, practicada, com mostreu en el contingut d'aquest llibre. No ho oblideu ni ho deixeu córrer.

I així ho intentem fer els que érem companys de colla (digueu-ne clan o truc) quan encara a la nostra edat ens veiem o sortim. Amb orgull us manifesto que, com a cavaller escolta, em tindreu sempre a la vostra disposició.

RAFAEL RIBÓ I MASSÓ

Síndic de greuges de Catalunya de l'any 2004 al 2022

INTRODUCCIÓ

Més o menys al voltant de l'any 1960, a Santa Coloma de Queralt, capital de la Baixa Segarra, s'hi van produir una sèrie de factors que van fer que nasqués una entitat del no-res. Aquesta entitat va ser cabdal per a molts colomins, fins al punt que va ser el motor del naixement d'altres entitats, activitats i festes que encara perduren avui en dia. Es tracta del Cau o, més ben dit, els Agrupaments Escoltes Cor de Roure i Verge de Bell-lloc.

Ara, al cap de molts anys, un grup de persones que vam passar pel Cau volem deixar constància escrita i gràfica de què va ser el Cau a Santa Coloma.

Aquest llibre vol ser un recull de records i vivències, i per aquest motiu està estructurat en dues parts. La primera és un recull històric de les activitats del Cau, sobretot dels seus inicis. La segona és una recopilació de vivències personals. Una part complementa l'altra; la primera exposa els fets sense entrar en gaires detalls, mentre que la segona s'esplaia en com els protagonistes vam viure aquells moments.

Per tal de fer un relat més interessant, com que en aquelles dates van arribar als nostres carrers els gegants de la Casa de la Vila, ells seran qui ens faran de guies en el perquè d'aquesta entitat. Per tant, us presento Lluís de Queralt (LQ) i Coloma de Queralt (CQ).

LQ: Parlar del Cau és parlar de records, de vivències. És retrocedir als records en blanc i negre, però que resten vius a tot color en els cors de qui vam tenir la sort de gaudir-ne.

1. MOMENT HISTÒRIC EN QUÈ SORGEIX L'ESCOLTISME

Retrocedim en el temps. En aquells anys, majoritàriament, l'economia es basava en l'agricultura. Començava a haver-hi algun tractor i molts encara segaven amb el mètode tradicional, feien garbes i portaven el cereal a l'era. Allí se separava el gra de la palla. El gra cap al graner de casa i la palla al paller, a la mateixa era.

Com a complement, moltes llars disposaven d'animals, sigui per a consum propi o bé per complementar l'economia; tenien galliners a les golfes de la casa i porcs i conills als baixos.

Moltes dones treballaven a la indústria tèxtil. D'aquesta manera, ja sigui amb les vetes, els jerseis o teixits diversos, donaven vida a la nostra economia.

I evidentment cal esmentar els botiguers. En aquell temps, pràcticament teníem representació de tots els tipus de botigues: sabateries, cansaladeries, peixateries, fruïteries, adrogueries, botigues de fil, etc.

Processó de Sant Bartomeu, 1960-1961. Foto: Pere Plaza.

I, com era d'esperar, la nostra era una de les poblacions que tenia més varietat de bancs i caixes, i també tenia dues entitats: el Sindicat i la Cooperativa. I, per al lleure, un bon nombre de bars i dos cinemes.

La vida colomina es reduïa a feina, casa i església, i els menuts a l'escola. Els diumenges, missa, cinema i alguna festa dels pobles del voltant.

Els temps eren diferents: jocs als carrers, vida social. Era un entorn pobre però ric de paisatge, dins una petita comarca, la Baixa Segarra. Tots els veïns dels pobles del voltant venien a mercat o a l'escola a la nostra vila.

Pel que fa a la situació del país, amb la victòria del franquisme es van suprimir totes les organitzacions que no eren del règim. L'Estat franquista va crear el Frente de Juventudes com a catalitzador de tots els moviments i organismes del jovent. Malgrat tot, a diferència de l'escoltisme espanyol, l'escoltisme català va tornar a les activitats pocs anys després, d'una manera clandestina.

L'any 1956, el doctor Ramon Masnou i Boixeda i el doctor Gregorio Modrego, bisbes de Vic i de Barcelona, respectivament, van reconèixer la Delegació Diocesana d'Escoltisme (DDE) dins el Consell Diocesà dels Joves d'Acció Catòlica (JAC). La DDE va esdevenir, per tant, un moviment d'Església. Aquest fet donava aixopluc legal a la DDE i, en conseqüència, als escoltes de Santa Coloma integrats en aquesta delegació, als anys seixanta.

2. DEFINICIÓ DE L'ESCOLTISME

Què és el Cau?

Era un diumenge qualsevol de la dècada dels setanta. En aquells anys, els colomins passaven la tarda al cafè o bé anaven al cinema, la meitat a l'Estrella i l'altra meitat al Centre Catòlic. En el cinema del Centre Catòlic, hi havia seient d'abonament; tu pagaves l'abonament de tot l'any i tenies sempre el mateix seient reservat. Aquell dia, a la meitat de la pel·lícula, van entrar a la sala dos guàrdies civils vestits de paisà, acompanyats per l'acomodador amb una llanterna. L'acomodador buscava algú entre el públic enfocant les diferents butaques. Al final, la llum es va aturar a la cara del Joan Ferrer i Vallbona, cap

de l'Agrupament Escolta de Santa Coloma, i el guàrdia civil li va dir: "Acompáñenos al cuartel, por favor", amb correcció però sense donar-li cap més explicació.

Ell mateix ens ho va explicar, en una reunió de caps, pocs dies després. Amb la seva ironia habitual, va agrair que els guàrdies civils hi anessin vestits de paisà i que el traguessin del cinema a mitja pel·lícula amb una certa discreció i no emmanillat com si fos un delinqüent.

En aquella ocasió, el van dur a la caserna i el van fer passar a una sala petita que hi havia a l'entrada, a mà dreta. A Santa Coloma tot-hom sabia que era la sala dels interrogatoris. El van fer seure davant d'una taula i, al cap de poc, va sortir el sergent, la màxima autoritat militar del poble, que va seure a l'altra banda de la taula. Amb parsimònia, va obrir una carpeta en què tenia tot de papers i va començar a fullejar-los. Al cap d'una estona, va deixar els fulls a la taula, va mirar el Joan a la cara i li va preguntar: "Esto del Cau, ¿qué es esto del Cau?".

El Joan ens va dir el que va pensar en sentir la pregunta del guàrdia civil: "Mare de Déu, com li explico ara, a aquest home, què és el Cau?" Nosaltres estàvem expectants i li vam preguntar: "I què li vas contestar?" Ens va respondre que no sabia què dir-li i que l'únic que se li va acudir va ser: "Mire, señor, esto del Cau es como una madriguera." Nosaltres no ens ho podíem creure, ens pensàvem que ens explicava un sopar de duro, però no, era veritat. Llavors ens vam fer un tip de riure de l'acudit del Joan.

Tot i l'acudit, el Joan va sortir ben parat de l'interrogatori. La Guàrdia Civil investigava qui havia pintat unes oques a la muralla amb quitrà, una salvatjada. Com que els del Cau teníem el local a l'escala que va del pati del Castell a la muralla, li volien preguntar si havíem vist alguna persona sospitosa. Amb la resposta del Joan van veure clar que els del Cau no teníem res a dir sobre aquell fet.

Però la pregunta era complicada. Què és el Cau? O, més ben dit, què va ser el Cau? Intentarem respondre aquesta pregunta.

Definició del moviment escolta de Catalunya

El Moviment Scout Catòlic es defineix com un moviment d'educació integral que es proposa formar homes i dones lliures, crítics,

compromesos en la seva fe i en el moment històric que els ha tocat viure, oberts als altres, i capaços d'estimar i de conviure.

L'escoltisme arriba a Catalunya en el segle XX a través de diferents iniciatives. Però el plantejament més genuí i adaptat a la realitat catalana surt de l'empenta de Josep Maria Batista i Roca (1895-1978) en plena dictadura de Primo de Rivera: els Minyons de Muntanya.

Ben aviat s'hi va sumar Mn. Antoni Batlle i Mestre (1888-1955). Va ser a partir de llavors que el moviment escolta a Catalunya va adoptar el component religiós.

Després de la Guerra Civil, i amb els líders escoltes a l'exili, Mn. Antoni Batlle va poder esquivar la prohibició i reprendre l'activitat escolta a Catalunya sota el paraigua de l'Església.

Cap als anys cinquanta, aparegueren dos corrents en l'escoltisme català: d'una banda, la part provinent de les Delegacions Diocesanes d'Escoltisme i d'Antoni Batlle i, d'una altra banda, la part laica del moviment, que no veia de bon grat el paper d'aixopluc que feia l'Església. Per aquest motiu la part laica dels escoltes es va escindir com a Escoltes Catalans als anys setanta.

Actualment, la Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge agrupa Minyons Escoltes i Guies de Catalunya, Escoltes Catalans i, des del 2001, Acció Escolta.

La llei escolta

La base del moviment escolta de Catalunya és la llei escolta, un punt comú de l'escoltisme i el guiatge d'arreu del món, que cada associació adapta al seu projecte educatiu. En el cas dels Minyons Escoltes i Guies de Catalunya, se sintetitza en deu frases:

- Estimem el treball i volem fer les coses bé.
- Aprenem a ser útils i a fer servei.
- Aprenem a estimar i a jugar net.
- Som fidels al nostre país i ens sentim ciutadans del món.
- Defensem la natura i protegem la vida.
- Aprenem a viure en equip i tot ho fem entre tots.
- Vivim la nostra fe i respectem les conviccions dels altres.
- Som decidits i afrontem les dificultats sense por.

- Som germans de tothom i treballem per la pau.
- Ens esforcem a merèixer confiança i fem confiança a tothom.

Què va ser el Cau per a nosaltres?

Si tot això us sembla massa complex, us proposem una definició més simple i entenedora del Cau. Parlant entre nosaltres, estem d'acord en el fet que el Cau era un lloc de lleure, un espai d'aventura i de llibertat, però també era un lloc on s'intentava transmetre el sentiment de pertinença a un país, el valor del grup i la responsabilitat social de cada persona. Per això les nostres activitats anaven més enllà de passar-nos-ho bé. Intentàvem fer país, mostrar el valor de pertinença a un grup en què tothom és solidari, i explicar la importància de la responsabilitat social de l'individu.

Organització interna dels agrupaments escoltes

Castors i fures: de 6 a 8 anys. S'identifiquen amb el color taronja. Tenen il·lusió per la descoberta, el joc i el somni. Aprendre és un joc. El seu lema és "riu amunt".

Llops i daines: de 8 a 11 anys. S'identifiquen amb el color groc. La imaginació al poder. Són creatius i tenen ganes de saber més coses. El seu lema és "tant com puc".

Als anys seixanta no hi havia la secció de castors i fures; per tant, els infants s'incorporaven directament al grup de llops i daines, que incloïa nens i nenes de 6 a 11 anys.

Rangers i noies guia: d'11 a 14 anys. S'identifiquen amb el color blau. Descobreixen l'aventura de créixer. Divertits, s'arrisquen en cada repte. El seu lema és "sempre a punt".

Pioners i caravel·les: de 14 a 17 anys. S'identifiquen amb el color vermell. Prenen responsabilitats. Són idealistes i ambiciosos. El seu lema és "fem camí".

Trucs: de 17 a 19 anys. S'identifiquen amb el color verd. El seu lema és "fem servei". Un gra de sorra per canviar el món. Molts dels joves que arribaven a truc reforçaven les unitats anteriors com a ajudants de cap.

A l'inici, els nens i les nenes anaven per separat, però cap a mitjans dels anys setanta es van ajuntar i, des d'aleshores, totes les seccions van ser mixtes.

CQ: D'acord, ara ja sabem com es distribueixen per edat i sexe, però qui organitza les activitats dels diferents grups?

LQ: Cadascuna de les seccions té els seus monitors, els caps. Els caps dels llobatons s'anomenen akeles i les de les daines, majores.

Els caps

Són uns éssers estranys d'entre 18 i 25 anys que es fan dir caps. Els reconeixereu perquè treballen cada tarda de dissabte als caus muntant gimcanes, perden els caps de setmana fent excursions i malgasten la Setmana Santa sencera i quinze dies de juliol anant de campaments. I tot sense cobrar res i amb una passió que no pot ser bona per a la salut (vivència núm. 1).

Els caps d'agrupament i els consiliaris

Com a representant de tot l'Agrupament hi havia una persona adulta, que era el cap d'agrupament. Aquesta figura era quasi obligatòria, ja que era qui representava el Cau davant les autoritats locals i, a la vegada, sol·licitava els permisos als estaments oficials per fer acampades.

Hem de dir també que els agrupaments tenien la figura del consiliari, que normalment era un sacerdot de la parròquia. El consiliari ens assessorava i ajudava en l'organització de les activitats, especialment en els actes religiosos, com ara les misses de campanya que fèiem en els campaments.

La salutació escolta

CQ: Una cosa que em crida l'atenció és el fet que els escoltes, quan es troben, tenen una salutació molt peculiar.

Els escoltes i les guies donen molta importància a la manera de saludar-se, ja que fan un gest que és característic i identificador del moviment. La salutació típica escolta es fa donant la mà esquerra,

mentre amb la dreta es mantenen els dits índex, cor i anular alçats, i el dit polze doblegat a sobre del dit petit. Els tres dits alçats signifiquen els tres pilars de l'escoltisme i el guiatge. Aquests pilars poden variar depenent de l'organització, però bàsicament són la persona, el país i la transcendència.

La promesa escolta

La llei escolta estableix un conjunt de valors universals que proposen una forma de vida concreta i pedagògica a través de l'escoltisme.

L'acceptació d'aquests valors és necessàriament una opció personal i lliure. Aquest compromís públic i solemne és la promesa escolta.

Fer la promesa suposa una experiència fonamental en l'itinerari personal d'un escolta, per la qual cosa requereix un mínim de maduresa i aprofundiment perquè el contingut de la promesa pugui ser assumit amb responsabilitat.

El text de la promesa escolta és: "Prometo pel meu honor i amb l'ajuda de Déu fer tot el que pugui per complir els meus deures amb Déu i el meu país, ajudar els altres en qualsevol circumstància i complir la llei escolta."

La bona obra

Què és i en què consisteix la bona obra? Lligat amb la llei i amb la promesa, l'escolta es compromet cada dia, anònimament i voluntàriament, a fer una bona obra de manera altruista.

Aquesta bona obra, que calia fer cada dia, consistia en un gest, una activitat, coses senzilles a l'abast de tothom, com ara arregar un paper del terra, treure una pedra del mig d'un camí, ajudar el pare o la mare, saludar i donar el bon dia, etc. En definitiva, qualsevol acte que anés destinat als altres, com a individus i com a societat. No eren coses gaire complicades. Aquestes bones obres educaven els joves i fomentaven que es comportessin de manera solidària amb els altres i amb la societat en general.

Dibuix que Dolors Sabaté va enviar a la seva germana Fina, l'any 1965.

La bona obra era un compromís personal de cada noi i noia que no estava controlat pels caps.

LQ: El sol fet de plantejar-se de fer una bona obra fa que els problemes es gestionin i s'encarin amb una mirada diferent. Treballar pel bé comú és la base del voluntariat. Quants colomins i colomines procuren resoldre els problemes de l'entorn, tenen cura dels avis, cuiden la natura, gestionen les festes, fan d'entrenadors en esports, i un llarg etcètera?

CQ: Ara que ja sabem com va començar el Cau i, més o menys, què va ser el moviment escolta de Catalunya, ha arribat el moment d'explicar bona part del que va succeir en tots aquells anys. Per fer més entenedor el relat, hem classificat els fets per ordre cronològic.

RECULL HISTÒRIC DE LES ACTIVITATS DEL CAU

I. ACTIVITATS PRECURSORES DE L'ESCOLTISME

1.1 L'Aspirantat d'Acció Catòlica (1956-1958)

En aquells anys, Francesc Escolà Gené, delegat per l'Aspirantat d'Acció Catòlica (moviment seglar de l'Església), organitzava activitats per als joves aspirants, obertes també al jovent del poble, com

Aspirantat d'Acció Catòlica, 1958. Foto: cedida per David Carreras.

ara l'assistència als aplecs del castell de Queralt (el segon diumenge de maig) i de l'ermita de la muntanya de Sant Miquel (el primer diumenge de maig).

En una d'aquestes excursions, el 13 de maig del 1956, la tornada es va fer per Fillol, a fi de veure el primer televisor, que un veí del poble havia guanyat en una rifa benèfica. Els participants tan sols van poder veure imatges de la televisió italiana, ja que TVE encara no emetia (no ho va fer fins al 21 d'octubre d'aquell any). Francesc Escolà Gené també organitzava excursions d'una tarda a Sant Gallard o al mas de la Rata (les Planes) i a d'altres indrets.

1.2 Les colònies de l'Aspirantat (1960)

Podem dir sense equivocar-nos que el naixement de l'escoltisme a Santa Coloma de Queralt es va donar per motiu de les colònies d'estiu, celebrades del dia 5 al 14 de setembre del 1960 a Sant Magí de Brufaganya.

Colònies a Sant Magí, 1960. Foto: cedida per David Carreras.

d'aspirants. Per a que tinguin una idea i una orientació sobre el que són les Colònies d'Estiu de l'Aspirantat, copiem a continuació l'horari que seguirem aquells dies:

Matí	7'30:	Llevar-se. Gimnàstica. Rentar-se.
	8'15:	Hissar bandera.
	8'30:	Santa Missa.
	9'15:	Esmorzar. Neteja habitacions i revisió. Serveis.
	10'30:	Excursió i jocs. Parla de l'instructor.
Tarda	1' -:	Visita al Santíssim.
	1'30:	Dinar.
	2'15:	Treballs manuals.
	5' -:	Excursió. Parla del Pater.
	8' -:	Arribada. Temps lliure (Confessions, Visita, Lectures)
	8'30:	Sopar.
	9'15:	Foc de Camp o Gran Joc de Nit.
		Revisió del dia. Últimes oracions al peu del llit.

Horari de les colònies a Sant Magí, 1960. Cedit per David Carreras.

Les colònies van ser organitzades per la parròquia de Santa Coloma, dins el que era l'Aspirantat d'Acció Catòlica, i que agrupava una part del jovent del poble. Hi va participar un total de 26 nois. A la imatge superior hi podeu veure l'horari d'aquesta activitat.

Al capdavant, i com a responsable, hi havia el mossèn i vicari de Santa Coloma, Jaume Magriñà Costas, a qui ajudaven els seminaristes Joan Josep Bassa Fàbregas, Antoni Roquer Hugué i Josep M. Carreras Tarragó, entre d'altres, en el dia a dia de les colònies. També hi havia dues dones joves, que feien la tasca de cuinar.

La majoria dels que vam assistir a les colònies era la primera vegada que sortíem i dormíem sols fora de casa. Això, sumat al canvi d'hàbits i al fet de conviure en plena natura fent jocs, excursions, treballs manuals i altres activitats, va ser molt impactant i de molt bon grat de la majoria.

Aquesta nova manera de viure el dia a dia, de conviure amb fraternitat, de fer activitats i estar en contacte amb la natura va fer que, en uns quants nois, quedés sembrada la llavor de l'escoltisme, que sorgiria més endavant. El fet de conviure amb altres companys en un entorn diferent de l'escola i de casa, i de fer coses que no feien normalment, va activar en alguns dels joves assistents la guspira de trobar un espai de retrobament i convivència que no fos el de l'Aspirantat.

*Cuineres a Sant Magí: Adelina Sendra i Antonieta Cases, 1960.
Foto: desconegut.*

Colònies a Sant Magí, 1960. Foto: cedida per David Carreras.

Colònies a Sant Magí, 1960. Fotos: cedides per David Carreras.

Colònies a Sant Magí, 1960. Fotos: cedides per David Carreras.

CQ: Bé, ara ja sabem que els nois participaven en les activitats de la parròquia. Mentrestant, què podien fer les noies?

1.3 Activitats de les noies abans de la implantació de l'escoltisme femení

Als anys seixanta, no hi havia cap moviment que proporcionés activitats per a les noies. Per tant, no s'organitzaven colònies. La participació femenina es reduïa a les feines que tradicionalment s'havien considerat pròpies de les dones, com per exemple fer-se càrrec de les tasques de la cuina en les colònies dels nois.

Certament, existia la Congregació Mariana, dirigida i coordinada per les germanes del col·legi, de la qual algunes formàvem part, però no va tenir mai gaire acceptació i en poc temps es va dissoldre.

Malgrat tot, vam superar aquelles limitacions i vam participar en excursions organitzades a Sant Miquel, el castell de Queralt o Sant Magí. També vam fer algunes sortides curtes a peu o amb bicicleta pel voltant de Santa Coloma. Però no era el mateix, nosaltres no po-

ÍNDEX

NOTA DE LA COORDINADORA, <i>per Coordinadora El Cau Memòria Històrica</i>	5
PRÒLEG, <i>de Rafael Ribó i Massó</i>	7
INTRODUCCIÓ, <i>per Coordinadora El Cau Memòria Històrica</i>	13
1. Moment històric en què sorgeix l'escoltisme	14
2. Definició de l'escoltisme	15
RECULL HISTÒRIC DE LES ACTIVITATS DEL CAU	23
1. Activitats precursors de l'escoltisme.....	23
1.1 L'Aspirantat d'Acció Catòlica (1956-1958), <i>per Ramon Oranias Orga</i>	23
1.2 Les colònies de l'Aspirantat (1960), <i>per David Carreras Tarragó</i>	24
1.3 Activitats de les noies abans de la implantació de l'escoltisme femení, <i>per Rosa Llorach Canosa</i>	28
2. Primers passos de l'escoltisme a la nostra vila (1961-1963)....	30
2.1 Agrupament Cor de Roure, <i>per David Carreras Tarragó</i> <i>i Ramon Oranias Orga</i>	30
2.2 Agrupament Verge de Bell-lloc, <i>per Rosa Llorach Canosa</i>	40
3. El desenvolupament de l'escoltisme (1964-1967), <i>per Coordinadora El Cau Memòria Històrica</i>	43
3.1 Activitats de l'Agrupament Cor de Roure, <i>per David Carreras Tarragó i Josep Domingo Fontanet</i>	48

3.2 Activitats de l'Agrupament Verge de Bell-lloc, <i>per Rosa Llorach Canosa</i>	57
3.3 Activitats conjuntes d'ambdós agrupaments, <i>per David Carreras Tarragó</i>	65
4. L'escoltisme pren velocitat de creuer (1968-1977), <i>per Josep Domingo Fontanet i Carles Roca Fontanet</i>	71
5. L'última etapa de l'escoltisme a Santa Coloma (1978-1984), <i>per Josep Domingo Fontanet i Carles Roca Fontanet</i>	93
RECULL DE VIVÈNCIES PERSONALS	99
V1. La meua experiència com a cap, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	99
V2. Excursió circular: Isil – Pla de Beret – Isil, <i>per David Carreras Tarragó</i>	100
V3. Excursió de Santa Coloma al riu Boix i, tot seguint el riu, fins a l'encreuament amb el riu Gaià. Retorn per la carretera de Pontils, <i>per David Carreras Tarragó</i>	103
V4. Sortida de patrulla Cérvol al voltant de Santa Coloma, <i>per David Carreras Tarragó</i>	104
V5. Sortida amb pistes al terme de Pontils i la cova de la Gorja del Gaià, <i>per David Carreras Tarragó</i>	105
V6. Baixada a l'avenc del Po. Santa Perpètua de Gaià, <i>per David Carreras Tarragó</i>	106
V7. Sortida de dos dies a Pontils, Vallespinosa, Querol, Esblada i Sant Magí, <i>per Fèlix Esplugas Solano</i>	109
V8. Campament d'estiu a la Pobla de Segur, <i>per Rosa Llorach Canosa</i>	112
V9. Un dia al campament, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	117
V10. El campament de Camarasa, <i>per Josep Domingo Fontanet</i> ...	120
V11. El Dia dels Pares, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	123
V12. La construcció d'estels, <i>per Carles Roca Fontanet</i>	124
V13. Una gran tempesta, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	125
V14. Operació Vikings, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	126
V15. La tirolina i el pont de mico, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	130
V16. Operació Coet a l'Espai, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	131
V17. La tornada de Peníscola, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	133

V18. Una nit estelada, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	134
V19. Les excursions dels diumenges, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	135
V20. La diada de Sant Jordi, <i>per Josep Domingo Fontanet</i>	137
V21. L'escoltisme. Un record personal, <i>per Joan Mestre Segalà</i>	139
V22. Un temps per recordar, <i>per Carles Roca Fontanet</i>	143
V23. Records entranyables del Cau, <i>per Montse Solé Aubia</i>	148
DOCUMENTS ANNEXOS, <i>per David Carreras Tarragó</i>	151
1. Acta núm. 1, 01.01.1961, per elegir cap de patrulla	151
2. Acta núm. 2, 04.11.1961, per a la distribució de càrrecs	152
3. Acta núm. 3, 12.11.1961, per a la reafirmació de càrrecs	154
4. Acta núm. 4, 19.11.1961, per a l'elecció del nom de la patrulla	156
5. Carta de David Carreras a Miquel Ball	158
6. Resposta de Miquel Ball. Nadal del 1961	160
7. Carta de David Carreras a Francesc Aguilera, cap de l'Agrupament Jaume Caresmar d'Igualada	161
8. Còpia del diari de Fèlix Esplugas Solano	163
9. Carta de David Carreras a la Delegació Diocesana d'Escoltisme de Barcelona. Juliol del 1963	168
10. Carta de presentació de les noies guia	170
11. Resposta de Francisco Aguilera, cap de l'Agrupament Jaume Caresmar d'Igualada, 19.09.1963	172
12. Primera sol·licitud d'acampada a la Pobla de Segur, 30.06.1964	174
13. Segona sol·licitud d'acampada a la Pobla de Segur, juliol del 1964	176
14. Resposta de Mariano Maluquer de Motes, 01.08.1964	177
15. Sol·licitud d'acampada a la Pobla de Segur. Noies guia, 02.07.1965	178
AGRAÏMENTS	179

